Helsinki, 7.12.2020

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kuuleminen 8.12.2020

ASIANTUNTIJALAUSUNTO: KESTÄVYYTTÄ EDISTÄVÄ KEMIKAALISTRATEGIA

Euroopan kemikaalivirasto (ECHA) on yksi EU:n erillisvirastoista. ECHA on toiminut Helsingissä vuodesta 2007 lähtien. ECHA on asiantuntijavirasto, jonka tehtävät liittyvät EU:n kemikaalilainsäädännön toimeenpanoon seuraavilla alueilla:

- Teollisuus- ja kuluttajakemikaaleja koskeva REACH-asetus
- Haitallisten kemikaalien luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskeva CLP-asetus
- Biosidituotteita koskeva asetus
- Haitallisten kemikaalien tuontia ja vientiä koskeva PIC-asetus
- Jätelainsäädäntöön perustuva haitallisia aineita tuotteissa koskeva rekisteri.

Kemikaalilainsäädännön kehittämisellä lisää tehokkuutta ja vaikuttavuutta

Tiedonannon mukaan komissio ei suunnittele kattavaa lainsäädännön kokonaisuudistusta, vaan useita nykyisen säätelyjärjestelmän pohjalle tehtäviä täydennyksiä ja parannuksia. Niiden avulla voidaan edistää mm. seuraavia tavoitteita:

- Kemikaalivalvonnan yhdenmukaisuuden ja tehokkuuden parantaminen. Kemikaalilainsäädännön avulla luotua tieto- ja osaamispohjaa kemikaalien turvallisesta käytöstä hyödynnettäisiin nykyistä laajemmin myös muun kemikaalien käyttöä säätelevän lainsäädännön toimeenpanossa (ml. kuluttajansuojelu, työturvallisuus, ympäristöpäästöjen valvonta, jätelainsäädäntö sekä useat tuotteita koskevat erillissäädökset). Lisäksi viranomaisten yhteistyötä ja koordinaatiota kemikaalien riskinarvoinnissa tehostettaisiin. Nämä toimet parantavat työn tehokkuutta, sekä luovat ennustettavuutta ja johdonmukaisuutta myös yritysten kannalta;
- Vakavinta vaaraa aiheuttavien kemikaalien riskinhallinnan nopeuttaminen kuluttajien, työntekijöiden ja ympäristön suojelemiseksi;
- Hormonitoimintaa häiritsevien aineiden tehokkaampi tunnistaminen ja riskien hallinta, ml. yhdenmukaisuus eri lainsäädäntösektorien kesken;
- Laaja-alainen ohjelma polyfluorattujen yhdisteiden (PFAS-aineet) riskien vähentämiseksi usean eri lainsäädännön avulla; ja
- Kemikaalien yhteisvaikutusten arvioinnin tehostaminen riskinarviointimenetelmiä kehittämällä.

Lisäksi komissio korostaa kemikaalilainsäädännön valvonnan tehostamista. ECHA:n yhteydessä toimivan valvontafoorumin projektit osoittavat, että tämä on tarpeen. Paitsi kuluttajien suojelun myös EU:n teollisuuden kilpailukyvyn kannalta on erityisen tärkeää, että EU:n ulkopuolelta maahantuotavien tuotteiden ja esineiden valvonnan hyvä taso varmistetaan. Tällä on suuri merkitys myös kiertotalouden kannalta.

Kemikaaliturvallisuus osaksi kestävän kehityksen ja kiertotalouden toimeenpanoa

Komissio esittää useita ohjaustoimia, joilla kemikaaliturvallisuus ja kestävän kehityksen toimeenpano voidaan nykyistä paremmin integroida yritysten tasolla. Tämä on perusteltua, koska kemikaaliturvallisuus nähdään yhä liian usein yrityksissä lainsäädännön noudattamista koskevana erilliskysymyksenä, sen sijaan että se integroitaisiin ennakoivasti osaksi kestävän kehityksen toimeenpanoa ja siten esimerkiksi osaksi innovaatio- ja tuotekehitystyötä. Lähes poikkeuksetta ilmasto- ja energiapoliittisia tavoitteita toimeenpanevat teollisuuden ratkaisut ovat suoraan sidoksissa kemikaalien käyttöön sekä prosesseissa että tuotteissa, minkä vuoksi teollisuuden siirtymistä vähemmän haitallisiin aineisiin on järkevää tukea. Komission esittämät ’Safe and Sustainable by Design’ -toimet ohjaavat kehitystä tähän suuntaan.

Helsinki, 7.12.2020

Tämä on tärkeää myös kiertotalouden kannalta, koska haitallisten kemikaalien esiintyminen kierrätysmateriaaleissa voi rajoittaa merkittävästi niiden hyödyntämismahdollisuuksia, tai toisaalta aiheuttaa haittaa jatkokäyttäjille. Haitallisten aineiden tunnistaminen esineissä ja niiden seuranta materiaalivirroissa on selkeästi nykyisen lainsäädäntöjärjestelmän heikko lenkki. Vaikka vuoden 2021 käyttöön otettava ECHA:n tietokanta haitallisista aineista esineissä voi osaltaan parantaa tilannetta, ovat komission esittämät lisätoimet kannatettavia.